

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för Veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi, Hippologenheten

Nr K28

Examensarbete på kandidatnivå

2013

**UPPFÖDARES SYN PÅ
INRIDNINGSHÄSTAR I
GRUPPHÅLLNING**
Enkätundersökning

Caroline Lagerhjelm och Angelica Mattsson

HANDLEDARE:

Karin Morgan, Ridskolan Strömsholm

Hippologiskt examensarbete (EX0497) omfattande 15 högskolepoäng ingår som en obligatorisk del i hippologutbildningen och syftar till att under handledning ge de studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Föreliggande uppsats är således ett studentarbete på C-nivå och dess innehåll, resultat och slutsatser bör bedömas mot denna bakgrund.

SLU

Sveriges lantbruksuniversitet

**UPPFÖDARES SYN PÅ
INRIDNINGSHÄSTAR I
GRUPPHÅLLNING
*Enkätundersökning***

Caroline Lagerhjelm och Angelica Mattsson

*Handledare Karin Morgan, Strömsholm
Examinator Lars Roepstorff, Hippologenheten, SLU*

*Examensarbete inom hippologprogrammet, Uppsala 2013
Fakulteten för Veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi
Hippologenheten
Kurskod: EX0497, Nivå C, 15 hp*

Nyckelord: lösdrift, inhysning, unghäst

*Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se>
Examensarbete på kandidatnivå Nr K28*

INNEHÅLL

REFERAT	1
INTRODUKTION	1
Problem	3
Syfte	4
Frågeställning	4
Avgränsning	4
MATERIAL OCH METOD.....	4
Litteratursökning	4
Enkät.....	4
RESULTAT	5
Generell attityd till inhysning på lösdrift	5
Generell attityd till inhysning på box	5
Rekommendation av inhysningssystem	6
Främsta faktorn till att inhysa häst på lösdrift.....	6
Främsta faktorn till att inte inhysa häst på lösdrift.....	7
Lösdrift kontra box.....	8
Mejlsvar.....	9
DISKUSSION	9
Resultatet.....	9
Generell attityd.....	9
Faktorer för lösdrift.....	10
Faktorer lika för/emot lösdrift.....	11
Faktorer emot lösdrift.....	12
Mailsvar.....	13
Värdering av metod.....	13
Framtida studier.....	14
Slutsatser	15
FÖRFATTARENS TACK	15
SUMMARY	15
REFERENSER.....	16
Litteratur.....	16
Personliga meddelande från	17
Internet	17
BILAGOR	18
Bilaga 1. Enkät	18
Bilaga 2. Tabell över faktorer till att inhysa häst på lösdrift.....	23
Bilaga 3. Tabell över olika faktorer till att inte inhysa häst på lösdrift.....	24
Bilaga 4. Mejlsvar	25

REFERAT

Lagar och forskning styr oss allt mer mot att inhysa hästar på lösdrift, vilket främjar hästens naturliga beteenden såsom sociala interaktioner med andra hästar och bättre möjlighet till rörelse. Det gör att lösdrift är en mer lämplig inhysning än vad box är. Att inhysa häst på lösdrift sparar på tid, arbetskraft och material vilket ger en ekonomisk vinst.

Vi har sett att det finns olika uppfattningar om vad allmänheten har för åsikter angående unghästar på lösdrift. Problemet är att det står oklart huruvida uppfödare och licensierade tävlingsryttare vill - eller inte vill ha unghästar, som ska gå treårstest, på lösdrift under inridningsfasen. Syftet med examensarbetet är att undersöka vad uppfödare och licensierade tävlingsryttare anser om att under inridningsfasen inhysa unghästar, som ska gå treårstest, på lösdrift.

Studiens frågeställning är: Vad anser uppfödare och licensierade tävlingsryttare om att inhysa unghäst som ska gå treårstest inhyst på lösdrift?

Enkäten skickades ut till 2860 stycken uppfödare och licensierade ryttare. Sexhundrafyrtio svar inkom vilket gav en svarsfrekvensen på 22,4 %. Tack vare ett samarbete med Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Hästen gjorde det möjligt för oss att ta del av en mejllista till de uppfödare och licensierade tävlingsryttare som betäckte minst ett sto under 2012.

Resultatet visade att 59 % svarade att de tyckte det var bra med lösdrift. Vid en fråga vad de som svarat på enkäten skulle rekommendera för inhysning till en tvååring som ska gå treårstest tyckte 55 % lösdrift och 45 % box som inhysningssystem. Åttio procent tyckte att lösdrift var bra för att ha en harmonisk häst och det var endast 17 % som tyckte det var säkerhetsmässigt för den som hanterar hästen inhyst på lösdrift.

Slutsatsen i studien var att majoriteten tycker att lösdrift är bra. De tycker att bästa fördelen är att hästarna blir friska/starka och att det är naturligt med lösdrift. Nackdelen tycker enkätsvararna är att hästarna kan bli osociala och det finns en risk för skador.

Nyckelord: Lösdrift, inhysning, unghäst.

INTRODUKTION

För den ferala hästen (ferala hästar är tamhästar som återgått till vilt tillstånd) är det livsavgörande att det finns vattenhål, stora ytor gräs och även någonstans där de kan ta skydd från insekter och väder (Waran, 2001). Det samma gäller den domesticerade hästen (Planck & Rundgren, 2005). Sveriges lagstiftning föreskriver att hästen ska hållas och skötas i en god djurmiljö, tillfredsställande ren och på ett sätt som är bra för dess hälsa och ger den möjlighet att bete sig naturligt. Alla hästar ska få möjlighet till social kontakt. Hästarna skall ses till varje dag. (Jordbruksverket, 2012) Enligt Djurskyddsmyndigheten är en utegångshäst en häst som går ute, har möjlighet att gå ut på betesmark eller rasthage i mer än 16 timmar per dygn under den kalla årstiden då betestillväxt inte sker. Utegångshästar ska ha tillgång till ligghall som ger dem skydd mot nederbörd och vind samt en torr och ren liggplats.

(Djurskyddsmyndigheten, 2007a) Hästen är mest lämpad att äta gräsbaserad föda på grund av uppbyggnaden av dess mag- tarmkanal (Sjaastad et al., 2010). Födointaget för en häst sker uppdelat i ätperioder under dygnet, vilka är flest på dagtid (Frape, 1998). Ätperioderna varar normalt i två till tre timmar, när hästar gör frivilliga uppehåll varar de inte längre än tre till fem timmar (Ralston, 1984). Ett längre ätuppehåll kan det leda till magsår (Nadeau et al., 2003). Enligt Djurskyddsmyndigheten måste hästarna få tillräcklig med grovfoder dagligen för att tillgodose behovet av växtfiber och sysselsättning, så att de inte blir över- eller

underviktiga i förhållande till sitt användningsområde (Djurskyddsmyndigheten, 2007b). Hästarna har ett energibehov som måste tillfredställas genom rätt utfodring. Den energi som hästarna får i sig går åt för att hålla igång dess organ, vilket i sin tur bildar värme. Värme bildas också när hästen äter, bryter ner och jäser foder. Grovfoder är ett foder som kräver mycket tuggning och bryts ner i grovtarmen av mikroorganismer, vilket ger störst värmeproduktion till hästen. (Planck & Rundgren, 2005) Autio et al. (2008) forskade på energiintag hos unghästar under avvänjning, vilka inhystes på lösdrift i Finland. De såg att hästarna acklimatiserade sig till vintern och behövde mer foder under den kalla perioden för att kunna anpassa sig till klimatförändringen. Hästar på lösdrift till skillnad från hästar uppstallade på box rör sig mer genom födosök och därmed mer naturlig rörelse (Olsson, 2009). En häst som får i sig mer energi än vad den förbrukar blir överviktig, för att förhindra det eller för att få en överviktig häst att gå ner i vikt bör man minska energiintaget och öka motionen (Lörincz, 2006). Överbelastning av hästens leder på grund av en överviktig häst eller felaktigt tränad häst, kan leda till ledsjukdomar. Ledsjukdom är vanligt på hästar och leder oftast till hälta. Med motion, jämn belastning och rätt träningsintensitet kan man förbättra hästens ledbrosk. I en studie visade det sig att tidig träning och jämn belastning förbättrar kvalitén på ledbroskan. (Dykgraaf et al., 2008)

När hästarna är långhåriga och blir svettiga efter arbete tar det längre tid för dem att torka än om de är klippta/rakade (Morgan, 1994). Det är ofarligt att släppa ut en svettig/blöt häst med vinterpäls under kalla vinterförhållanden om den är van vid det (P. Michanek, pers. medd., 2010.). En klippt/rakad häst har mindre isolering i form av päls än en oklippt/orakad häst, det kan kompenseras delvis med ett täcke (Morgan, 1994). Alla hästar bör klara av att hållas i lösdrift året runt i ett svenskt klimat efter som de kan reglera kroppstemperaturen i många olika miljöer och temperaturer. Om utemperaturen understiger hästens nedre kritiska temperatur då bör hästen utfodras med extra foder. (Morgan, 1995) Den termoneutrala zonen är ett spann på cirka 20°C där hästen utan extra energi kan hålla sin kroppstemperatur oförändrad trots att den omgivande temperaturen växlar. Den nedre gränsen på den termoneutrala zonen kallas nedre kritisk temperatur, passerar hästen den gränsen behöver den öka värmeproduktionen för att kompensera för den ökade värmeförlusten. Hästar med normalt hull tål kallt klimat bättre än hästar med dåligt hull. Alla hästar som ska gå på lösdrift behöver acklimatisera sig i god tid innan den kalla perioden börjar. Pälsansättningen gör att hästen klara kylan bättre. (Djurskyddsmyndigheten, 2007a)

Av naturen lever hästar i haremsflockar ute på stäppen i vilka de känner en trygghet i sin grupp. Hästen väljer aldrig i ett naturligt tillstånd att leva ensam (Keiper, 1986). Grogan & McDonnell (2005) studerade ferala hästar som gick tillsammans i stor grupp med ston, valacker och hingstar i alla åldrar. De undersökte hästarna fyra gånger under 28 månaders tid. De kontrollerade hur mycket skador som uppstått på grund av sociala interaktioner mellan hästarna i flocken. De såg att alla skador som uppstod under studien var mycket små, de flesta var troligtvis av sparkar eller bett där päls och i vissa fall skin har försvunnit. Inga av skadorna som uppkommit på grund av sociala samspelet under studien var synbara när hästarna hade fällt pälsen en gång. (Grogan & McDonnell, 2005)

Det har framkommit i studien av Visser et al. (2008) att en plötslig uppställning från lösdrift eller bete till isolerade boxar där hästen står ensam gör unghästen stressad. Det kan resultera i att hästarna utvecklar stereotypier eller andra onormala beteenden. I en studie av Heleski et al. (2002) undersöktes det hur uppställningen påverkar unghästar som skall avvänjas från deras mödrar. Uppställningen var antingen i en enskild box eller i lösdrift. Det visade sig att hästarna i grupp rörde sig mer som ferala hästar och låg ner kortare tid än de hästar som stod på box. De kunde visa att hästarna hade det bättre på lösdriften, men man kunde inte bevisa att hästarna uppstallade i box hade det dåligt. Att hästarna inhysta på lösdrift hade det

bättre än hästarna på box kunde bevisas genom att Heleski et al. (2002) gjorde ett etogram där de registrerade beteenden som hästarna utförde. Det visade sig att hästarna inhytta på lösdrift hade mer möjlighet att utföra beteenden som föredrogs och hästarna hade inga avvikande eller onormala beteenden, därav slutsatsen. Man såg dock att hästarna uppstallade enskilt i box slickade och bet mer på inredningen i boxarna än vad hästarna i på lösdriften gjorde. Olsson (2009) studerade dygnsrytmen och visade att hästar på lösdrift inte visar någon större skillnad jämfört med de hästar uppstallade på box.

Bengtsson (2010) undersökte olika mekanisering gällande utgödsling och utfodring av hästar i olika inhysningssystem. I studien framkom det att skötsel av ligghall i lösdrift (inkluderar utgödsling med traktor och frontlastare) tog 0,8 minuter per dag och hade en kostnad på tre kronor per dag. Dock hade skötsel av box med djupströbädd (inkluderar utgödsling med hjälp av grep och skottkärra) en tid på elva minuter per dag och hade en kostnad på 41 kronor per dag. Slutsatsen är att det är tidsbesparande och mer ekonomiskt med lösdrift. (Bengtsson, 2010) Utgödsling med grep och skottkärra är ett tungt och slitsamt arbete. Det är svårt att få det arbetet att bli ergonomiskt riktigt, eftersom redskapen inte är ergonomiskt eller anatomiskt utformade. De bör vara ställbara för att ha en så bra passform för den som ska mocka som möjligt. Man behöver även ha en bra arbetsteknik för att spara på kroppen som till exempel att böja på knäna när man lyfter vattenhinkar och dylikt istället för att böja på ryggen. (Löfqvist & Pinzke, 2008)

I en enkätstudie gjord av Hallman och Öqvist (2011) undersökte de vad ridskolor i Sverige har för inställning till lösdrift som inhysningssystem på ridskola. Enkäten skickade ut till 223 ridskolor, där svarsprocenten blev 32 %. De kom fram till att 90 % hade hästarna uppstallade på box eller spilta, endast 2 % hade lösdrift som inhysning, resterande hade en kombination av de två olika inhysningssystemen. Av de tillfrågade ridskolorna som inte hade lösdrift som inhysningssystem var det 41 % som var positiva till lösdrift på ridskolorna. De som inte var positivt inställda till det tyckte att det är olämpligt för hästens välbefinnande för att de ansåg att hästarna behövde vila och återhämta sig. En annan synpunkt var att säkerhetsaspekten inte blev helt uppfylld, eftersom de inte vill att det ska vara några elever i lösdriften eller hantera hästarna vid in- och utsläpp. (Hallman & Öqvist, 2011) Jørgensen et al. (2011) gjorde en studie angående säkerhet gällande infångande och utsläpp i hage. Etthundra hästar var uppdelade i 20 grupper med fem hästar per grupp. Man såg att endast en av de 100 hästar gick iväg från den som skulle ta in hästen. Nittiosex procent av hästarna följde med personen utan motstånd. I 75 % av fallen blev den fångade hästen eller människan, som förde in hästen, inte påverkad av någon av de andra hästarna i gruppen. Den största säkerhetsrisken vid att ta in och släppa ut hästar ur hage var att ledaren inte vände hästen när den skulle stänga grinden. Arbetet sker då nära hästens bakdel, vilket är en stor risk. Att ta in en häst från hage som går i en flock är förhållandevis säkert under förutsättning att det är en hästvan människa med gott ledarskap och kunskap utför uppgiften. (Jørgensen et al. 2011) Det har visat sig i en studie av Søndergaard och Ladewig (2004) att unga hästar som är uppstallade i gruppboxar får fördel när de ska utbildas jämfört mot hästar uppstallade enskilt i boxar. Det visade sig också att de hästarna i singelboxarna bet sina tränare upprepade gånger och mer ofta än vad hästarna i gruppboxar gjorde. Hästar ska normalt sett dagligen ges möjlighet att röra sig fritt i sina naturliga gångarter (Djurskyddsmyndigheten, 2007b). Endast 14 % av 485 svenska uppfödare har sina avelston på lösdrift (Svedemark, 2010), vilket är en relativt liten del.

Problem

Inhysning på box begränsar hästens möjlighet till rörelse i alla gångarter, naturligt födosök och social kontakt. Lösdrift har, till skillnad från box, en fördel med att kunna tillgodose hästen med rörelse i alla gångarter, naturligt födosök och mer social kontakt. Vid fri tillgång

på grovfoder kan en häst välja själv när den vill äta och mängden energi den ska få i sig, därmed lever den mer som en feral häst. Vi kan konstatera att forskning och lagstiftning styr allt mer mot inhysning av häst på lösdrift. En tidigare studie har undersökt attityden till lösdrift som inhysningssystem på ridskola. En annan tidigare studie har visat att en liten andel av Sveriges uppfödare av varmblodiga ridhästar har sina hästar på lösdrift. Det saknas kunskap om vilka uppfattningar som ligger bakom val av inhysningssystem. Kunskap om detta kan lägga grund för hur forskningen kan inriktas. Det finns således viss kunskap om uppfattningar hos ansvariga vid ridskolor, men det föreligger ett problem att det är oklart huruvida uppfödare och licensierade tävlingsryttare vill eller inte vill ha unghästar på lösdrift, speciellt inriktat på inridningsfasen för unghästar vilka förbereds för treårstest.

Syfte

Syftet med examensarbetet är att undersöka vad uppfödare och licensierade tävlingsryttare anser om att under inridningsfasen inhysa unghästar, som ska gå treårstest, på lösdrift.

Frågeställning

Vad anser uppfödare och licensierade tävlingsryttare om att inhysa unghäst som ska gå treårstest på lösdrift?

Avgränsning

Under studien har ett samarbete med Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga hästen (ASVH) skett, där vi har fått tillgång till ett register av mejladresser till de som betäckt ett sto under 2012.

MATERIAL OCH METOD

Litteratursökning

Studien genomfördes genom att läsa vetenskapliga artiklar från databaserna Google Scholar, Pubmed, ScienceDirect och Scopus med sökord som: *horse** kombinerat med: *loose housing, behaviour, epidemiology, foal, young horses, stereotypy, weanling, loose housing economy, loose housing ergonomics* och *loose housing health*. Källor ur lästa artiklar har följts upp.

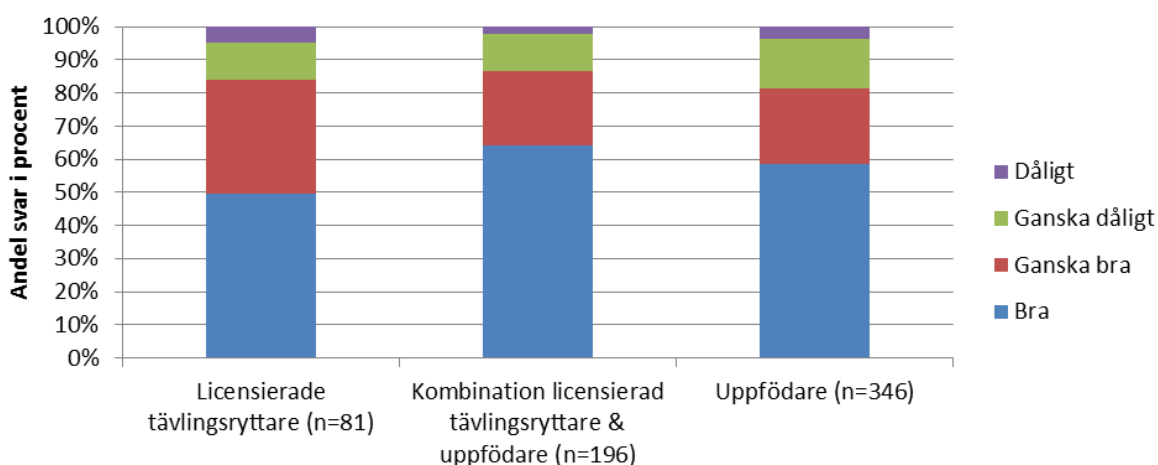
Enkät

Enkäten skapades i Google Drive. Enkäten utformades under en process med ett pilotförsök på Ridskolan Strömsholm. Enkäten justerades (se bilaga 1) ytterligare efter pilotförsöket innan den skickades ut med e-post till de som betäckt ett sto inom ASVH under året 2012. De tillfrågade fick i enkätundersökningen själva titulera sig i grupper om uppfödare, licensierade tävlingsryttare eller en kombination av båda. När enkätundersökningen hade varit öppen i en vecka sammanställdes resultatet. Svaren från enkäten öppnades i Microsoft Excel. Där gjordes en sammanställning av hur fördelningen var över frågorna från enkätstudien och efter det skapades diagram. De totala svaren grupperades efter Grupp 1, Grupp 2 och Grupp 3. Det gjordes för att se om det fanns skilda åsikter mellan grupperna. Diagram utarbetades för att förtydliga svaren.

RESULTAT

Enkätstudien skickades ut per e-post till 2860 mailadresser. Av de 2860 kom det in 641 svar på enkäten. Det gav en svarsfrekvens på 22,4 %. Könsfördelningen över svaren på enkäten var 87 % kvinnor (559 stycken) och 13 % män (82 stycken). Resultaten av enkätundersökningen delades upp i tre grupper beroende på om man var uppfödare, licensierad ryttare eller både och:

- Grupp 1 - Licensierade ryttare: 12,8 % (82 stycken).
- Grupp 2 - Kombinerad licensierad ryttare & uppfödare: 31,3 % (200 stycken).
- Grupp 3 – Uppfödare: 55,9 % (359 stycken).

Figur 1. Stapeldiagram visar svarsfördelningen över hur grupperna i frågan om hur det är att ha häst inhyst på lösdrift. Grupp 1 är licensierade tävlingsryttare, grupp 2 är uppfödare och licensierade tävlingsryttare och grupp 3 är uppfödare.

Generell attityd till inhysning på lösdrift

Femtio procent svarade att de tyckte att det var bra att inhysa häst på lösdrift, 24 % tyckte att det var ganska bra att inhysa häst på lösdrift. Endast 13 % tyckte det var ganska dåligt och 3 % tyckte det var dåligt att inhysa häst på lösdrift.

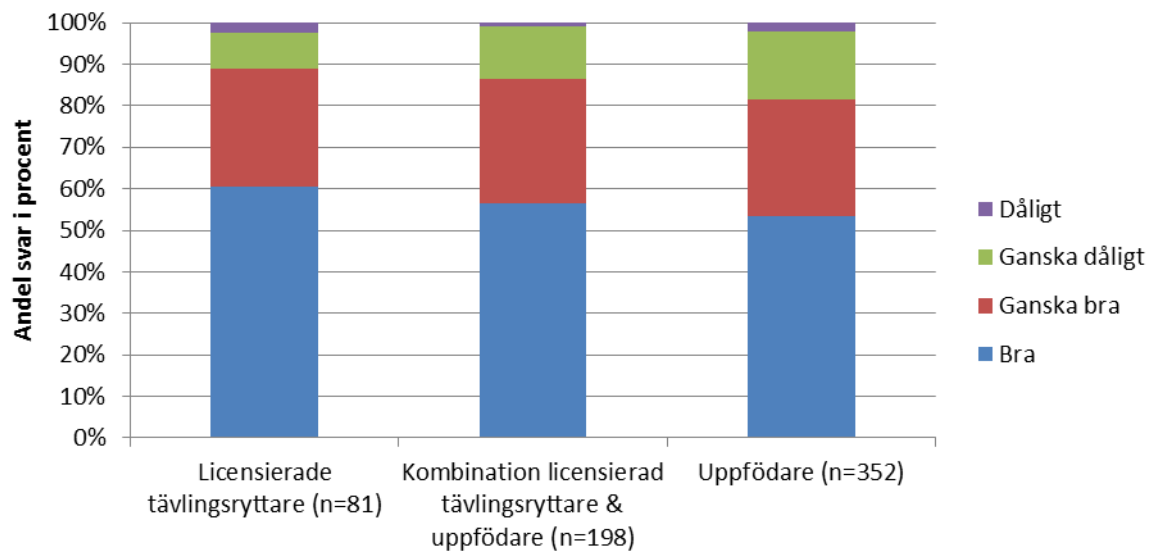
Majoriteten i grupperna har valt ”Bra” eller ”Ganska bra” angående inhysning på lösdrift. Det är ett fåtal som har valt ”Ganska dåligt” respektive ”Dåligt” (se figur 1). Frågan var inte obligatorisk.

Generell attityd till inhysning på box

Femtiofem procent tyckte det var bra att inhysa hästar på box och 29 % tyckte det var ganska bra att inhysa hästar på box. Endast 14 % tyckte det var ganska dåligt och 2 % tyckte det var dåligt att inhysa hästar på box.

Det är fler i den kombinerade gruppen, med licensierade tävlingsryttare och uppfödare, som tycker att det är ”Bra” med lösdrift som inhysningssystem. I samtliga grupper är det över 80 % som tycker det är ”Bra” eller ”Ganska bra” med lösdrift som inhysningssystem (se figur 1). Frågan var inte obligatorisk.

Majoriteten i grupperna har valt ”Bra” eller ”Ganska bra” angående inhysning på box och ett fåtal har valt ”Ganska dåligt” respektive ”Dåligt” (se figur 2).

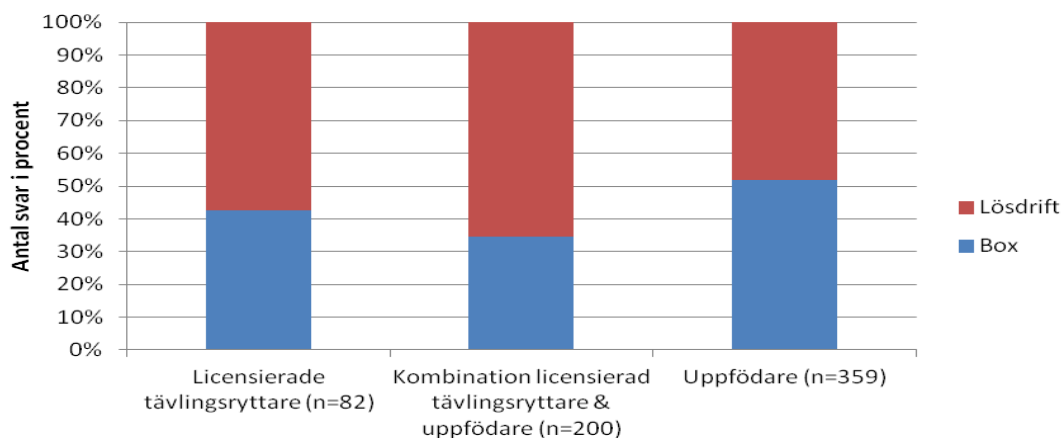

Figur 2. Stapeldiagrammet visar svarsfördelning hur grupperna i frågan om hur det är att ha häst inhytt på box. Grupp 1 är licensierade tävlingsryttare, grupp 2 är uppfödare och licensierade tävlingsryttare och grupp 3 är uppfödare.

Rekommendation av inhysningssystem

En fråga ur enkäten var: ”En bekant till dig ber dig om råd vid inhysning av sin unghäst som skall gå 3-årstestet nästa år, vilket alternativ rekommenderar du?” Frågan var obligatorisk. Femtiofem procent rekommenderade lösdrift och 45 % rekommenderade box.

I Grupp 1 och Grupp 2 har majoriteten valt att rekommendera lösdrift som inhysningssystem för en tvåårig häst som ska gå treårstest, i Grupp 3 har mer än hälften valt box (se figur 3).

Figur 3. Vid en rekommendationsfråga om inhysning för en tvåårig häst som ska gå 3-årstest, de fick välja antingen box eller lösdrift. Grupp 1 är licensierade tävlingsryttare (82 stycken), grupp 2 är uppfödare och licensierade tävlingsryttare (200 stycken) och grupp 3 är uppfödare (359 stycken).

Främsta faktorn till att inhysa häst på lösdrift

Av samtliga svar från enkäten angav 39 % (248 stycken) att hästen blir frisk/stark på lösdrift, det var den främsta faktorn till att inhysa häst på lösdrift. Tjugoen procent (133 stycken)

svarade att naturligt var den främsta faktorn. Sedan i fallande ordning: ”Den blir harmonisk” 9 % (58 stycken), ”Det är bra miljö (luftvägar)” 9 % (57 stycken), ”Det är ekonomiskt” 7 % (48 stycken), ”Det är enkelt” 7 % (42 stycken), ”Det är rationellt” 6 % (39 stycken), ”Den blir social mot människan” 1 % (6 stycken), ”Det är ergonomiskt” 1 % (4 stycken), ”Den blir pigg” 0 % (2 stycken), ”Den blir i bra hull” 0 % (2 stycken), ”Den blir korthårig” 0 % (1 stycken), ”Det är säkerhetsmässigt” 0 % (1 stycken), ”Den söker kontakt med människan” 0 % (0 stycken), ”Man kan klippa den” 0 % (0 stycken) som den främsta faktorn till att ha häst på lösdrift. Frågan var obligatorisk.

”Frisk/Stark” och ”Naturligt” är de främsta faktorerna i samtliga grupper. I Grupp 3, som är uppfödare, kommer ”Rationellt” och ”Enkelt” tidigare än vad det gör i de andra grupperna (se tabell 1 och en fullständig tabell i bilaga 2).

I enkäten svarade de på vilka de tre främsta faktorerna var för att inhysa häst på lösdrift. Dessa var: ”Frisk/Stark” 21 % (478 stycken), ”Det är bra miljö (luftvägar)” 18 % (402 stycken) och ”Det är naturligt” 17 % (383 stycken). Denna fråga var obligatorisk.

Tabell 1. Sammanställning av antalet svar i de enskilda grupperna i frågan om den främsta faktorn till att ha häst inhyst på lösdrift

Prioritering	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3
1	Frisk/Stark	Frisk/Stark	Frisk/Stark
2	Naturligt	Naturligt	Naturligt
3	Bra miljö (luftvägar)	Harmonisk	Rationellt, Enkelt, Bra miljö (luftvägar)
4	Ekonomiskt	Bra miljö (luftvägar)	Harmonisk
5	Harmonisk	Ekonomiskt	Ekonomiskt

Främsta faktorn till att inte inhysa häst på lösdrift

Tjugo procent (125 stycken) svarade att hästen blir osocial mot människor på lösdrift och det var den främsta faktorn till att inte inhysa häst på lösdrift. Sexton procent (100 stycken) svarade att hästen får skador som var den främsta faktorn. Sedan i fallande ordning: ”Den blir förvildad” 15 % (96 stycken), ”Den blir långhårig” 11 % (72 stycken), ”Den blir trött” 9 % (57 stycken), ”Det är besvärligt” 7 % (47 stycken), ”Det är osäkert” 7 % (43 stycken), ”Den blir överviktig” 4 % (27 stycken), ”Den blir undernärd” 4 % (23 stycken), ”Man kan inte klippa den” 3 % (19 stycken), ”Det är orationellt” 2 % (13 stycken), ”Den blir ohygienisk i pälsen” 2 % (10 stycken), ”Det är oekonomiskt” 1 % (6 stycken), ”Det är oergonomiskt” 0 % (3 stycken) som den främsta faktorn till att inte ha häst på lösdrift. Frågan var obligatorisk.

I Grupp 1 och Grupp 2 är ”Skaderisk” högt rankad som främsta faktor till att inte ha häst på lösdrift, i Grupp 3 kommer ”Skaderisk” som nummer fyra i rankingen (se tabell 2 och en fullständig tabell i bilaga 3).

I enkäten fick de också svara vilka de tre främsta faktorerna var för att inte inhysa häst på lösdrift och dessa var att ”Den blir osocial” 15 % (267 stycken), ”Den blir förvildad” 13 % (233 stycken) och att ”Den blir långhårig” 12 % (214 stycken). Denna fråga var obligatorisk.

Tabell 2. Sammanställning av antalet svar i de enskilda grupperna i frågan om den främsta faktorn till att inte ha häst inhyst på lösdrift

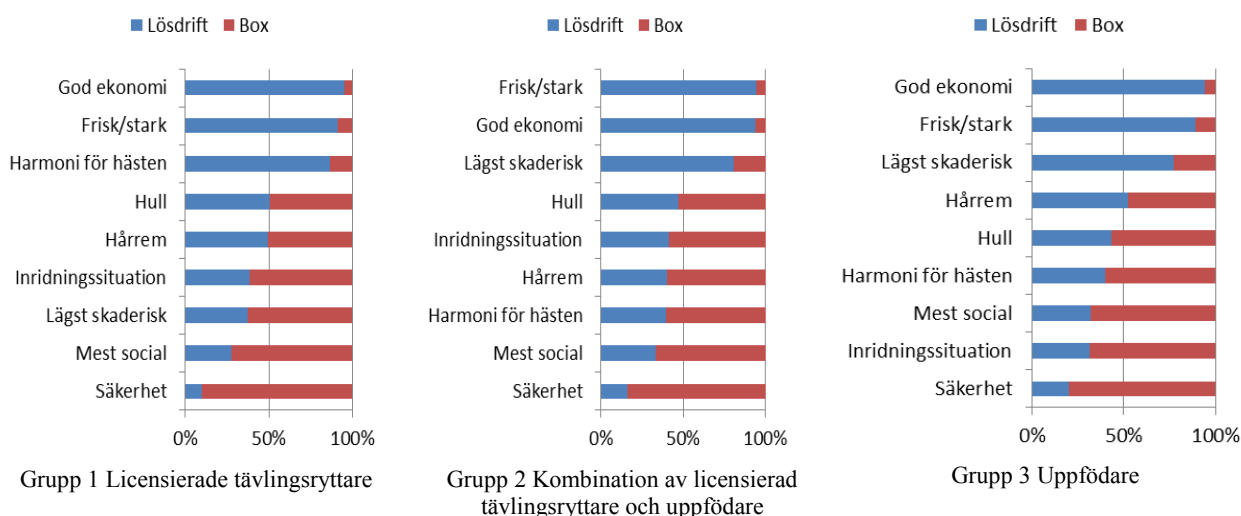
Prioritering	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3
1	Osocial	Skaderisk	Osocial
2	Skaderisk	Osocial	Förvildad
3	Förvildad	Förvildad	Långhårig
4	Långhårig	Trött	Skaderisk
5	Trött, Besvärligt, Osäkert	Långhårig	Trött

Lösdrift kontra box

I enkäten fanns det påståenden som ställde box och lösdrift emot varandra, svarsalternativen var att antingen inhysa hästen på lösdrift eller box. Frågan var inte obligatorisk.

De resultat som visar en positiv åsikt till inhysning på lösdrift är, ekonomiskt vilket 94 % (588 stycken) tyckte i enkätundersökningen, frisk/stark häst enligt 91 % (569 stycken) och 80 % tyckte att lösdrift var bra för att ha en harmonisk häst. De resultat som ligger runt 50 % är päls med 48 % (296 stycken) av svaren som talar för lösdrift, 46 % (279 stycken) tyckte att hästens hull blev bra på lösdrift och 39 % (240 stycken) tyckte att det ger lägst skadefrekvens hos häst inhyst på lösdrift. De negativa faktorer för lösdrift var vid inridningssituationer där endast 35 % (219 stycken) tyckte att lösdrift var lämpligt. Det var 32 % (198 stycken) som tyckte att hästarna blev sociala på lösdrift och det var endast 17 % (108 stycken) som tyckte det var säkerhetsmässigt för den som hanterar hästen inhyst på lösdrift.

I Grupp 1 är skaderisk den faktor som är kommer på en sjundeplacering vilket är relativt lågt till skillnad från Grupp 2 och Grupp 3 där den ligger på en tredjeplats vilket är ganska högt (se figur 4).

Figur 4. De tre diagrammen visar hur svaren fördelats mellan inhysningssystemen lösdrift och box avseende frågan vilket som är bäst för hästen.

Mejlsvar

Det var 72 stycken som mejlade separata svar eftersom de inte ville svara på enkäten. De tyckte att det var några olämpliga obligatoriska frågor och att en del frågor var för generella. En del av de som mejlade hade svarat på enkäten, men de ville också förtydliga sina svar genom ett mejl. En sammanställning av mejlsvaren har gjorts (se bilaga 4) där finns de övergripande åsikterna angående lösdrift. Mejlsvaren har delats upp i tre grupper. Dessa grupper har namngetts som ”positiva åsikter om lösdrift”, ”negativa åsikter om lösdrift” och ”personer som inte besvarat enkäten” detta för att det har kommit mycket positiv respons på enkäten men även en del som vill uttrycka sina negativa åsikter eller erfarenheter om lösdrift. Ett exempel på ett positivt mejl var: ”Kul att få en enkät om lösdrift. Jag är uppfödare, ponnymamma, hobbyryttare och driver dessutom ridskola. Jag ser inga nackdelar alls med lösdrift, förutom då att det är mer utrymmeskrävande vilket kan ställa till problem för oss som bor i område med förstklassig jordbruksmark som är svår att få loss från lantbrukarna. Jag kunde inte fylla i enkäten för jag fyller inte i några anledningar till varför jag inte vill ha hästarna på lösdrift. Hade jag haft möjlighet och utrymme hade jag haft alla hästar på lösdrift, även ridskolehästarna. Undrar ni något annat får ni gärna ringa så kanske ni kan använda mina synpunkter ändå! Känns märkligt att svara på fråga 13-14 när jag i tidigare frågor berättat att lösdrift är det klart bästa sättet att hålla hästar på...”

Ett negativt mejlsvar var: ”Det rationella med lösdriften förlorar man med dagens tävlingshästar i mera jobb och svårare jobb och farligare jobb vid hantering och inridning och ridning. Dessutom är de dyra att ta fram så det man spara i arbete på boxuppställning, är det värt det? Gallston, avelsston kanske, andra raser kanske. Kanske passar den med store uppfödning o mera unghästar. Lösdrift är möjligen överreklamerad hos djurskyddsmyndigheterna. ibland ser man faktiskt ”ledsna” hästar i regn o lera och en dåligt ihop satt grupp, trots ”ligghall”. De hade nog varit gladare med tryggheten i egen box, matro. ja, ni vet ju.”

Ett mejlsvar där personen inte valt att fylla i enkäten svarade såhär: ”Jag har svarat på enkäten men på de sista frågorna tycker jag att det skulle finnas ett tredje alternativ, typ "spelar ingen roll", eftersom detta med hull, hantering, social häst och så vidare hänger väldigt mycket ihop med hur man gör. Om jag hade hästar på lösdrift skulle jag givetvis se till att alla fick tillräckligt att äta! Jag skulle också hantera dem lika mycket som när de står på box. Började svara på er enkät men tycker frågorna blev så konstiga så jag avbröt tyvärr! Det gick inte att svara så som jag tycker!”

DISKUSSION

Resultatet

Generell attityd

Mer än hälften tycker att det är bra att ha hästar inhyta på lösdrift och endast 3 % tycker att det var dåligt. Åsikterna skiljer sig inte så mycket mellan grupperna av licensierade ryttare, uppfödare eller både och, i den frågan är de ganska lika. Det har visat sig att uppställningen påverkar unghästarna (Visser et al. 2008). Heleski (2002) kunde se att hästarna i grupp rörde sig mer som ferala hästar och låg ner kortare tid än de hästarna som stod på box. De kunde visa att hästarna hade det bättre på lösdriften. Att hästarna inhyta på lösdrift hade det bättre än hästarna på box kunde bevisas genom att Heleski et al. (2002) gjorde ett etogram där de registrerade beteenden som hästarna utförde. Det visade sig att hästarna inhyta på lösdrift hade mer möjlighet att utföra beteenden som föredrogs och hästarna hade inga avvikande eller onormala beteenden, där av slutsatsen. Vid frågan om att ha hästar inhyta på box så var

svaren mer jämnt utspridda än i frågan om att ha hästar inhysta på lösdrift. Det var dock lite mer än hälften tyckte att det var bra att ha häst inhyst på box och 2 % tyckte det var dåligt. Det var fler svar fördelat på ganska dåligt och ganska bra. Det är troligtvis ett resultat av att det är mer traditionellt med boxsystemet, vilket gör eventuellt att det finns mer åsikter om det. Därför blir det mer svar mellan det bra- och det dåliga alternativen. Till skillnad från lösdrift, om man inte har någon erfarenhet av det, kan det ses ur ett mer svart eller vitt perspektiv. Anledningen till att det är många som tycker bra om lösdrift kan vara att man har haft erfarenhet av det. Vi trodde att det skulle vara en lägre procentenhet som tyckte det var bra med lösdrift och därför förvånar det oss att vid en rekommendation så skulle 55 % säga att man ska inhysa sin unghäst på lösdrift och resten tycker att man ska inhysa den på box. Det är en positiv överraskning att se att licensierade ryttare och uppfödare tänker så om inhysning av den unga hästen. Vi skulle dock vilja att det så småningom är fler som vill inhysa sina hästar på lösdrift, eftersom även lag och forskning styr oss åt det hållet. Det är besynnerligt att mer än hälften av uppfödarna vill inhysa unghästarna uppstallade på box. De borde ekonomiskt sett vilja inhysa unghästarna på lösdrift, eftersom Bengtssons (2010) studie visar att det är mer ekonomiskt att ha dem inhysta på lösdrift. Det ger även en möjlighet att stärka hästens kropp (Dykgraaf et al., 2008) och det var också den främsta faktorn i alla grupper till att ha häst inhyst på lösdrift. Det är en stor drivande faktor till att inhysa hästar på lösdrift. Den största anledningen till att inte ha hästar på lösdrift är att den blir osocial mot människor och det var också den främsta faktorn för det totala men det var dock olika i kategorierna där Grupp 2 skiljde sig från de andra med att ha faktorn "Osocial" som den näst främsta faktorn. I svarsgrupperna var det olika vad de hade som främsta argument för att inte ha häst på lösdrift, grupp 2 (de licensierade ryttarna och uppfödare) hade skador som den näst främsta anledningen. Det är dock bevisat att hästar i ferala grupper endast får mindre skador av varandra när de går i en konstant flock, de flesta av skadorna var på hingstarna (Grogan & Mc Donnell, 2005). Hästarna känner trygghet i sin flock (Keiper, 1986), och det är troligtvis när de släpps ihop med nya hästar som det kan uppstå flest skador.

Faktorer för lösdrift

Ekonomi - Resultatet visade att avseende den ekonomiska aspekten var skillnaden tydlig, då det var 94 % som tycker att det är bäst med lösdrift och endast 6 % som tyckte det var bästa att ha hästarna uppstallade på box. Det är mera tidsbesparande med lösdrift jämfört mot djupströbädd med grep och skottkärra vilket tar elva minuter till skillnad mot lösdriftens 0,8 minuter, vilket är en tydlig skillnad (Bengtsson, 2010).

Frisk/Stark - Enligt svaren på enkäten var den främsta anledningen till att ha häst inhyst på lösdrift att den blir frisk/stark. Nittio procent svarade att det tyckte att lösdrift var det bästa alternativet om man ville ha en "frisk/stark" häst när de själva fick göra ett val mellan lösdrift eller box som inhysningssystem. Endast 9 % tycket att det var bäst med box ur den aspekten. Det är rimligt att anta att hästarna blir mest friska/starka när de är inhysta på lösdrift, eftersom de får möjlighet till rörelse som stärker leder och ligament. Det är även en god hygienisk kvalitet i luften. Det är också troligt att det är färre hästar på lösdrift som får problem med kolik, eftersom de äter och rör sig kontinuerligt vilket håller mag- och tarmkanalen igång. Troligtvis är det även mindre risk för magsår (Nadeau et al. 2003), eftersom de ofta har foder i magsäcken när de har fri tillgång till mat.

Harmonisk - Åttio procent tyckte att det var bäst att inhysa hästar på lösdrift för att få en harmonisk häst. Vi tror att anledningen till att det är så många som tycker det är att hästarna får möjlighet att utföra mer naturliga behov och därmed blir mer harmoniska. Visser et al. (2008) gjorde en studie på 36 stycken tvååriga hästar där de undersökte hästarnas beteenden under uppställningen. Hälften av hästarna inhystes i boxar enskilt och andra hälften i

gruppboxar med två hästar i varje. Hästarna uppstallade i enskilda boxar kunde inte ha någon social kontakt med andra hästar men kunde se hästar i boxarna mitt emot. Hästarna i gruppboxar hade social kontakt med varandra och kunde även nosa på boxgrannarna. Studien varade under 12 veckor. Det var en tydlig skillnad mellan hästarna inhysta enskilt och i par. Det var även 12 stycken av 18 hästar som utvecklade stereotypa beteenden när de var inhysta enskilt i box jämfört med att inga av hästarna inhysta i grupp utvecklade några onormala beteenden. Det var en tydlig och välgjord studie med många hästar, vilket gör att det blir ett mer säkert resultat. Studien är publicerad i *ScienceDirekt* och känns mycket pålitlig. I studien av Heleski et al. (2002) använde de sig av 12 stycken hästar som skulle avvänjas från deras mammor. De hade en mätperiod på 56 dagar. Hästarna inhystes antingen i grupp med tre hästar i en liten lösdrift eller enskilt i box med hela väggar förutom i fram på boxen där de kunde se hästen i boxen mittemot. I studien ville de se hur beteenden och psykisk stress under avvänjning antingen enskilt eller i grupp påverkade hästarna. Det var tydligt att hästarna inhysta i grupp hade det bättre. Det var en bra studie som var välplanerad. Det gav ett tydligt resultat, det hade kunnat vara bra att använda sig av fler än 12 hästar för att få ett säkrare resultat. Studien är publicerad i *Applied Animal Behaviour Science*, det gör den till en väl tillförlitlig källa. Artiklarna visar tydligt att hästarna blir mer harmoniska när de går i grupp.

Ergonomi - Pinzke och Löfqvist (2008) har gjort en belastningsergonomisk enkätstudie av ridlärarnas arbetsförhållanden och fysiska hälsa. Ridlärarna arbetade i traditionella boxstallar med arbetsrutiner som mockning, fodring och hålla ridlektioner. Pinzke och Löfqvist (2008) kom fram till att nästan alla ridlärare hade någon form av smärta som de upplevde var arbetsrelaterad. Om det är så att man trivs med arbetet kanske man tycker det är mer godtagbart att mocka än om man misstrivs och då tycker att allt arbete sliter på kroppen än gör nytta. Det är oergonomiskt och inte hållbart i längden med ett traditionellt boxstall utan någon typ av mekanisering.

Miljö för luftvägarna - Argumenten för att inhysa häst på lösdrift var att det är bra miljö (luftvägar) och att det är naturligt. Det är starka argument som också är viktiga punkter att tillfredsställa för hästen enligt lag (Jordbruksverket, 2012).

Faktorer lika för/emot lösdrift

Hårrem - Av den totala svarsfrekvensen från enkätundersökningen är det 52 % som vill ha sina hästar inhysta på box i frågan om vad som är bäst för hårremmen. Det är rimligt att anta att hästar som går ut i hage eller lösdrift har samma risk att rulla sig i lera/jord, därför finns det ingen anledning att jämföra hur smutsiga hästarna blir i respektive inhysning utan jämföra pälskvalité. Det kan däremot vara svårt att hålla en lösdriftshäst ren, eftersom de under vinterhalvåret har en mer tät och troligtvis längre päls där smuts kan fastna. Det är bara 48 % som vill ha sina hästar på lösdrift i hårremsfrågan, den fördel de kanske ser med lösdrift när det gäller päls skulle kunna vara att hästarna går ute dygnet runt och pälsen sköts delvis naturligt genom rullningar, putsning mellan hästar, väder och vind.

Av resultatet från enkäten syns det att en av de högt rankade faktorerna till att inte vilja inhysa häst på lösdrift är att de blir långhåriga. När hästarna byter till vinterpäls sker en pälsansättning och hästarna blir mer långhåriga och en tätare päls. Pälsansättningen ingår i aklimatiseringen för att hästarna inte ska frysa under vinterhalvåret. Får de fri tillgång till grovfoder aklimatiserar de sig väl och får därför sällan lång päls. (Djurskyddsmyndigheten, 2007a). Morgan (1995) undersökte fyra varmblodiga travare och en shetlandsponny, i en klimatkammare där värmen i kammaren förändrades. Alla hästarna var aklimatiserade efter en inomhustemperatur på 15 - 20°C. De olika temperaturerna i klimatkammaren var -3°C, 6°C, 15°C, 20°C, 30°C och 37°C, de vistades i kammaren i en och en halv timma per

mätningstillfälle. I studien märktes det att för varje grad under hästens nedre kritiska temperatur behöver den cirka 0.15 kilogram mer hö. Artikeln är publicerad i *Equine Veterinary Journal* och verkar mycket tillförlitlig.

Om en häst som går på lösdrift blivit svettig efter arbete, när den är långhårig, så är det inget som hindrar att den släpps ut till lösdriften. Även under kalla vinterförhållanden, om hästen är van vid det (P. Michanek, pers. medd., 2010) Om pälsen ska torka snabbt efter arbete så går det att klippa hästens päls. Man kan även kompensera klippt päls med ett täcke om den långa pälsen är besvärlig (Morgan, 1994).

Hull - I frågan om bäst inhysningssystem för hästens hull valde 54 % box, troligtvis för att det går att ransonera fodret på ett lätt sätt och individanpassa. Fyrtiosex procent tyckte det var bäst med lösdrift när det gäller hästens hull. Där kan hästarna ha fri tillgång till grovfoder och de kan bestämma själva hur mycket de vill äta och när de ska ha ätuppehåll (Ralston, 1984). Om övervikt skulle bli ett problem hos hästar på lösdrift är det lämpligt att skära ner på energiintaget och öka motionen, det innebär att om man har ett grovfoder med högt energiinnehåll kan det bytas ut mot ett grovfoder med lägre energivärden, träningsintensiteten bör ökas så att hästen förbrukar mer energi (Lörincz, 2006). Det finns risk att hästar kan bli undernärda när de är inhysta på lösdrift. Det är då viktigt att individanpassa foderstaten och se till att hästarna alltid har fri tillgång till grovfoder. I en studie av Autio et al. (2008) undersökte de hur tio hästars energiintag var i lösdrift under vinterhalvåret. Under studien var det ner till -25 °C. Det hade varit bättre om de hade haft fler hästar än tio stycken under studien för att få ett säkrare resultat. Under vintern såg de att behovet av energiintaget ökade i början av vintern, för att de behövde acklimatisera sig till det kallare klimatet.

Skaderisk - I frågan om minst skaderisk på häst var det 39 % som tyckte lösdrift var bäst och 61 % tyckte det var bäst med inhysning på box. Det är troligtvis för att hästägarna är rädda att ha hästarna tillsammans i lösdriften som gör att det är fler som vill ha hästarna inhysta på box. Hästar i en trygg grupp gör relativt lite skador på varandra i sociala interaktioner (Keiper, 1986). Orsaken till att inte fler har valt box som inhysning kan vara för att det inte är specificerat om man har hästen i hage själv eller tillsammans med någon annan häst. Om hästägaren har sin häst tillsammans med en till häst i hage även vid boxinhysning, så tror vi att det är lika stor risk att hästarna kan bli skadade där lika väl som på lösdriften. Anledningen till att det är nästan 40 % som tycker inhysningen på lösdrift är bra, kan vara för att de anser att skaderisken för exempel ledinflammationer är mindre vid den typen av inhysning (Dykgraaf et al., 2008). Grogan och McDonnell (2005) studerade ferala hästar som gick i en naturlig haremsgrupp. Studien pågick under 28 månader. Alla skador kontrollerades och de antecknade hur många som uppstod på grund av sociala interaktioner. De såg att alla skador som uppstod på grund av sociala interaktioner under studien var mycket små, de flesta var troligtvis av sparkar eller bett där päls och i vissa fall skin har försvunnit. Studien är publicerad i *Journal of Equine Veterinary Science* och känns som en trovärdig och säker källa.

I Grupp 1 är skaderisk den faktor som är kommer på en sjundeplacering vilket är relativt lågt till skillnad från Grupp 2 och Grupp 3 där den ligger på en tredjeplats vilket är ganska högt.

Faktorer emot lösdrift

Inridningssituationen - I frågan om bäst inhysningssystem vid inridningssituationer var det 35 % som svarade att lösdrift var bäst och 65 % svarade att det var bäst med box. Vi tror att de tänker på hur lättillgängliga hästarna är när man ska rida. Det kan också vara besvärligt att sköta hästen om man inte har någon lämplig uppbindningsplats eller stall att sköta hästen i.

Osociala och förvildad - Den främsta anledningen till att inte inhysa häst på lösdrift, tycker de som svarat på enkäten, är att hästarna blir osociala och förvildade. Søndergaards & Ladewig (2004) gjorde en studie om 20 hästar där åtta stycken var inhysta enskilt i box, utan möjlighet till social kontakt med andra hästar och de andra 12 hästarna var inhysta i lösdrift. De började studien efter avvänjningen och studien pågick under två vintersäsonger. Søndergaards och Ladewig (2004) skulle se om inhysningen hade någon påverkan på träning och inlärningsförmåga. Det visade sig att hästarna hade fördel i att vara uppstallade i lösdrift. Det var en bra studie som är publicerad i *Applied Animal Behaviour Science* och det är en trovärdig källa.

Social - Trettiotvå procent tyckte att hästen blir mest social i lösdrift och 68 % tyckte att de blev mest sociala inhyst på box. Det kan vara lätt att förväxla med att ha hästen lättillgänglig, vilket troligtvis upplevs mest i box. Vi tror dock att hästar inte skiljer sig särskilt mycket om de står på box eller lösdrift hur sociala de är, det är beroende på individen och den mängd den hanteras. Det kan vara lättare att fånga en häst inhyst på box som inte är särskilt social, men för den anledningen blir den inte mer social av att vara inhyst på box.

Säkerhetsmässig - Det är 83 % som tycker att det är säkrare att hantera hästar när de står inhysta på box och bara 17 % som tycker att det är säkrast att hantera i lösdrift. I studien av Jørgensen et al. (2011) var det få fall där de såg att den som ledde in hästen från hagen blev påverkad av de andra hästarna i hagen. Den största säkerhetsrisken var att ledaren inte vände på hästen när den skulle stänga grinden, där fanns risk för sparkar. Hallman och Öqvist (2011) gjorde en enkätstudie där de undersökte vad ridskolan hade för inställning till lösdrift och om det kunde vara ett alternativ i framtiden som inhysningssystem. Säkerhet är den största nackdelen för lösdrift i studien, men det är svårt att veta om det var säkerhet för häst eller människa. På en ridskoleverksamhet behöver hästarna komma in från sin hage eller lösdrift när det är lektioner, säkerhetsrisken kvarstår oavsett inhysningssystem. Därför är det oklart varför inte lösdrift skulle vara relevant som inhysning på ridskola.

Mailsvar

När enkäten hade skickats ut fick vi en stor respons i form av svar med e-post. De som hade skickat e-post till oss ville förtydliga deras enkätsvar, aningen positiva eller negativa åsikter angående inhysning på lösdrift samt frågorna på enkäten. Mailsvaren har delats upp i ”positiva åsikter om lösdrift”, ”negativa åsikter om lösdrift” och ”personer som inte besvarat enkäten”. Många som hade positiva mailsvar hade svårt att se någonting negativt med lösdrift och hade därför önskat ett svarsalternativ där de kunnat kryssa i ”jag har inga negativa åsikter om lösdrift”. Många utav de som har svarat positivt anger att de har erfarenhet av lösdrift. En stor del av de som har skickat ett negativt mail anger faktorer som att hästen blir långhårig, ohanterbar/osocial och svår att ge rätt mängd foder. Det är tydligt att det finns okunskap inom området vilket gör att människorna inte tycker om den typen av inhysning. Utformningen av lösdriften har stor betydelse för hästarnas välbefinnande och enkelheten i att sköta den. Det kan vara en stor orsak till att vissa människor väljer att inhysa sina hästar på traditionell box istället för lösdrift. Det har blivit ett visst bortfall av möjliga svar på enkäten på grund av utformningen av frågorna elva till 14. Vi har valt att göra frågorna obligatoriska för att få tillräckligt många svar för ett mera säkert resultat.

Värdering av metod

Enkäten gjordes i Google Drive som är ett enkelt program där man bland annat kan göra enkätundersökningar. Det var bra val för oss, eftersom vi hade relativt lite kunskap och erfarenheter före studien. Den största anledningen till att vi valde det programmet var att

resultatsammanställningen skulle underlättas, då alla det är möjligt att ladda ner alla svar till Microsoft Office Excel dokument. Där kan man få en bra överblick över resultaten och sammanställa dem på många olika sätt. Google Drive hade inte alla alternativ som vi önskade när det gällde upplägg på frågorna i enkäten så som olika kryssalternativ och graderingsfrågor. Om vi skulle göra om enkätundersökningen igen, så skulle vi haft lite färre obligatoriska frågor. Det gäller speciellt de där de som fyller i enkäten måste lämna en åsikt om en negativt eller positivt synvinkel på exempel lösdrift. Det finns personer som inte kan välja en exempelvis en negativ åsikt om lösdrift och därför valde att inte fylla i enkäten över huvudtaget på grund just den frågan. Man skulle kunna ha haft ett alternativ att man inte håller med de fasta svarsalternativen. Vi hade kunnat ta bort vilken typ av hästar de har, efter som vi inte kategoriserade dem efter det. Det hade varit bra att kunna skicka ut enkäten till personer som vi vet "bara" är licensierade ryttare för att få lite fler i den kategorin, det är lite ojämnt med personer i de tre olika kategorierna.

Planen från början var att vi skulle få mailadresser till uppfödare från ASVH och mejladresser till licensierade ryttare från SvRF (Svenska Ridsportförbundet). Vi fick inte möjlighet till att skicka ut e-post till licensierade ryttare på grund av Personuppgiftslagen. Det gjorde att mängden licensierade ryttare blev mindre än vad grundtanken var. Vi hade dock tillräckligt med mejladresser från ASVH, där det fanns både uppfödare och licensierade ryttare. En del av mailadresserna var dock dubletter, det gör att antalet mejladresser, som är 2860 stycken, inte når fram till lika många personer. En person kan ha fått mejlet flera gånger men har valt att svara på enkäten en gång, det gör att antalet personer vi nått med mejl inte stämmer överrens med antalet mejladresser som skickats ut. Det gör att svarsfrekvensen hade blivit annorlunda om varje individ hade fått endast ett mail.

Vi har valt att gruppera svaren på enkäten efter kategorierna uppfödare, licensierad ryttare eller både och. Det gjorde vi för att kunna jämföra grupperna med varandra i de olika enkätfrågorna. Det är bra för att man då kan se om det är någon tydlig skillnad i kategorierna och om det är någon som utmärker sig med en åsikt. Det kan dock vara en nackdel att man kategorisera efter som det alltid är åsikter som skiljer sig från varandra, dock har vi en relativt hög svarsfrekvens vilket gör att den signifikanta skillnaden ökar. Svaren kunde ha blivit annorlunda om det hade funnits en fråga i enkäten där enkätsvararna kunde ha svarat om de har erfarenhet av lösdrift eller inte. Enkäten var utformad för att ställa box och lösdrift emot varandra.

Framtida studier

Vi har kommit fram till att det finns olika attityder kring hästens hull när den är inhyst på lösdrift, det kan vara svårt att få den att behålla ett gott hull eller så lägger den på sig och blir i överhull därför kan det vara bra med framtida studier där man kan jämföra vilket som är bäst och vilka för- och nackdelar det finns med lösdrift och Active Stable. Det kan också vara intressant att veta om det är någon som inte vill ha sin häst på lösdrift om de hellre skulle vilja inhysa sin häst på Active Stable. Eftersom det var blandade åsikter kring hårrem och om termisk komfort hos häst kan det vara bra att undersöka hur de mår av att vara inhysta på lösdrift och att vara klippta och gå utan täcke. Det är tydligt att det finns negativa attityder kring inridningssituationen och därför skulle det vara intressant med ett pilotförsök där man kan jämföra hur det går att rida in unghästar på lösdrift och jämföra med en kontrollgrupp som är inhyst på traditionellt boxstall, för att se skillnaderna. Det resultat som samlats in från enkäten skulle vara lämpligt att kunna göra en djupare analys utav. Det skulle gå att undersöka och utläsa vilken typ av inhysning de som svarat på enkäten har till sina hästar och

därmed kunna undersöka om det är någon skillnad i åsikter mellan de som har hästar inhysta på lösdrift och de som har andra inhysningsalternativ.

Slutsatser

Majoriteten tycker att lösdrift är bra. De tycker att bästa fördelen är att hästarna blir friska/starka och att det är naturligt med lösdrift. Nackdelen tycker de som svarat på enkäten är att hästarna kan bli osociala och det finns en risk för skador.

FÖRFATTARENS TACK

Tack till alla som svarade på enkätstudien. Tack till ASVH för att vi fick ta del av mejladresser för att genomföra enkätundersökningen och stort tack Karin Morgan för all handledning.

SUMMARY

The horses' natural behaviour is easier to satisfy in a loose-housing system than housed in a traditional box. Law's and science suggest that we should house horses in loose-housing, which improve the horse possibility to perform natural behaviours, to interact socially with other horses and to have more possibility to movement. It's more timesaving in a working population aspect and a economic gain in materials.

We noticed that it's different opinions about what people in the horse society thinks about having youngsters housed in a loose-housing system. There is a problem that we don't know what breeders and licensed riders think about keeping or not keeping young horses during a break-in period in a loose-housing system, especially horses intended to participate at the Swedish three year old test. The aim of this study is to investigate what breeders' and licensed riders' view on loose-housing young horses (2.5-3 years) that will participate at the Swedish three year old test. The main research question was: What do breeders and licensed riders think about loose housing young horses as compare to traditional single boxsystem during the break-in period before the Swedish three year old test?

The questionnaire study was sent out to 2860 breeders and licensed riders. Six hundred and forty-one answers arrived which gave us an answering frequency of 22, 4 %. The cooperation with the Swedish Warmblood Association's (SWB) made it possible for us to get access to e-mail addresses of those who mated at least one mare during 2012.

The result of the questionnaire study showed that 59 % thought it was good with loose-housing. When we asked what type of housing they would recommend to a friend that had a two year old horse, 55 % said that they would recommend loose-housing for a two year old horse and the other 45 % would recommend housing them in a traditional single box system. The main factor pro loose-housing was that the horse the horse will become strong/healthy and the main factor con was the horse would become unsocial towards humans. Eighty per cent thought loose-housing is to prefer for having a horse in harmony. It was only 17% who thought it was safe having horses in loose-housing in a safety aspect for humans.

The conclusion of the questionnaire study was that it is good with loose-housing. The breeders and licensed riders think the advantages of the system are that the horses get strong/healthy and that it's more natural for the horse. The main disadvantages are that the horses get unsocial and there is a risk that the horses will get injured.

REFERENSER

Litteratur

- Autio, E., Sihto, U., Mononen, J. and Heiskanen, M.-L. 2008. *Energy intake and growth of weanling horses in a cold loose housing system*, Agricultural and food science vol. 17 (2008): 338-350.
- Bengtsson, J. 2010. *Mekanisering av häststall*. Kandidatarbete (Litteraturstudie), Agronomprogrammet – Husdjur, Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap. SLU, Uppsala.
- Dykgraaf, S., Firth, E.C., Rogers, C.W. and Kawcak, C.E. 2008. *Effects of exercise on chondrocyte viability and subchondral bone sclerosis in the distal third metacarpal and metatarsal bones of young horses*. The Veterinary Journal 178 (2008) 53–61.
- Frape, D. 1998. *Equine Nutrition and Feeding*. Andra upplagan. Blackwell Science Ltd. Lantbruksuniversitet, Uppsala.
- Grogan, E.H. and McDonnell, S.M. 2005. *Injuries and blemishes in a semi-feral herd of ponies*. J. Equine Vet. Sci. 25, 26–30.
- Hallman, M. och Öqvist, E. 2011. *Lösdrift – ett alternativ för framtidens ridskola?* Hippologiskt Examensarbete nr. 400. Hippologenheten, SLU.Uppsala.
- Heleski, C.R., Shelle, A.C., Nielsen, B.D. and Zanella, A.J. 2002. *Influence of housing on weanling horse behavior and subsequent welfare*, Applied Animal Behaviour Science 78 (2002) 291-302.
- Jørgensen, G.H.M., Fremstad, K.E., Mejdell, C.M., Bøe, K.E. 2011. *Separating a horse from the social group for riding or training purposes: a descriptive study of human-horse interactions*, Journal of Applied Animal Welfare Science 2011, 20: 271-279.
- Keiper, R.R. 1986. *Social structure*. The Veterinary clinics of North America. Equine practice nr 2(3), s 465-8.
- Löfqvist, L., Pinzke, S. 2008. *Arbeta rätt med häst – en belastningsergonomisk studie av ridlärarnas arbetsförhållanden och fysiska hälsa*. Arbetsvetenskap, Ekonomi, Miljöpsykologi. Alnarp.
- Lörincz, A. 2006. *Går feta hästar att banta?* Institutionen för jordbrukets biosystem och teknologi. SLU, Alnarp.
- Morgan, K. 1995. *Climatic energy demands of horses*. Equine Veterinary Journal, Equine vet. J., Suppl. 18 (1995) 396-399.
- Nadeau, J.A., Andrews, F.M., Patton, C.S., Argenzio, R.A., Mathew, A.G. and Saxton, A.M. 2003. *Effects of hydrochloric, acetic, butyric and propionic acids on pathogenesis of ulcers in the nonglandular portion of the stomach of horses*. American Journal of Veterinary Research, 2003, 64:404-12
- Olsson, L. 2009. *En jämförelse av hästens tidsbudget och dygnsrytm – frilevande och i stall*. Examensarbete nr? SLU Uppsala.
- Planck, C., Rundgren, M. 2005. *Hästens näringsbehov och utfodring*. Slovenien: Natur och kultur.
- Ralston, S.L. 1984. *Controls of Feeding in horse*. Journal of Animal Science. 59, 1354-1361.

- Sjaastad, ØV., Sand, O. and Hove, K. 2010. *Physiology of Domestic Animals*. 2nd edition. Oslo: Scandinavian Veterinary Press. 804 pp.
- Svedemark, E. 2010. *Uppfödarestrukturen inom svensk varmblodsavel 2010*. Examensarbete nr K 10. Hippologenheten, SLU. Uppsala.
- Søndergaars, E. and Ladewig, J. 2004. *Group housing exerts a positive effect on the behaviour of young horses during training*, Applied Animal Behaviour Science 87 (2004) 105–118.
- Visser, E. K., Ellis, A. D. and Van Reenen, C. G. 2008. *The effect of two different housing conditions on the welfare of young horses stabled for the first time*, Applied Animal Behaviour Science 114 (2008) 521–533.
- Waran, N. K. 2001. *The social behaviour of horses*. Institute of ecology and resource management. The university of Edingburgh, Edingburgh EH9 3JG, UK.

Personliga meddelande från

Veterinär P. Michanek. 2010. Flyinge AB, Flyinge.

Internet

- Djurskyddsmyndigheten. 2007, (a). *Djurskyddsmyndighetens föreskriftsmotiv*.
http://www.sjv.se/download/18.160b021b1235b6bb8618000699/foreskriftsmotiv_4_2007_L101%5B1%5D.pdf (Hämtad 2013-03-20)
- Djurskyddsmyndigheten. 2007, (b). *Djurskyddsmyndighetens författningssamling*.
http://www.jordbruksverket.se/download/18.26424bf71212ecc74b08000913/DFS_2007-06.pdf. (Hämtad 2013-03-20)
- Jordbruksverket. 2012. *Skötsel av hästar*.
(<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/hastar/skotsel.4.1cb85c4511eca55276c80002305.html>) (Hämtar 2013-03-20)
- Morgan, K. 1994. *Fryser hästen på vintern?*
<http://hippocampus.slu.se/bibliotek/lasmer.cfm?call=bibliotek&id=32>, (2013-03-29)

BILAGOR

Bilaga 1. Enkät

Lösdrift

Syftet med enkätstudien är att undersöka vad licensierade ryttare och uppfödare anser om att ha unghästar på lösdrift.

*Obligatorisk

1. Kön?*

- Man
 Kvinna

2. Ålder?*

- Under 20
 20-30
 30-40
 40-50
 50-60
 60 eller äldre

3. Vad stämmer in på dig?*

- Licensierad tävlingsryttare
 Uppfödare

4. Har du egen häst/hästar?*

- Ja
 Nej

5. Vad för häst/hästar har du?

Avelshäst = Minst ett föl var femte år. Tävlingshäst = lokaltävling och uppåt. Unghäst = 0-5 år

- Avelshäst/hästar
 Tävlingshäst/hästar
 Unghäst/hästar

6. Ålder, ras?

Svara på denna fråga om du har egen häst/hästar

7. Vilken typ av inhysning har du till din/dina häst/hästar?

- Lösdrift: Hästar går i grupp (om 2 eller fler) med valmöjlighet om den vill vara i ligghall eller ute i rasthage/bete.
 Grupp box: Uppstallad i större box med en/flera andra häst/hästar och ute i hage med en/flera andra häst/hästar på dagarna i ca 2-10 timmar.
 Box: Häst uppstallad i box och ensam ute i hage på dagarna ca 2-16 timmar.
 Box med kompis i hage: Uppstallad ensam i box och ute i hage på dagarna ca 2-16 timmar med en/flera andra häst/hästar

Övrigt:

8. Vad tycker du om att ha en häst uppstallad på lösdrift?

	1	2	3	4	
Bra	☐	☐	☐	☐	Dåligt

9. Vad tycker du om att ha en häst uppstallad på box?

	1	2	3	4	
Bra	☐	☐	☐	☐	Dåligt

10. En bekant till dig ber dig om råd vid inhysning av sin unghäst som skall gå 3-årstestet nästa år, vilket alternativ rekommenderar du?*

- Lösdrift: Hästar går i grupp (om 2 eller fler) med valmöjlighet om den vill vara i ligghall eller ute i rasthage/bete.
- Box: Häst uppstallad i box och ensam eller med en/med flera hästar ute i hage på dagarna.

11. Nämn de tre största anledningarna varför du skulle vilja ha en unghäst inhyst på lösdrift som i framtiden ska gå 3-årstest*
Kryssa i de tre främsta faktorerna

- Den blir social mot människan
- Den söker kontakt med människan
- Den blir pigg
- Den blir harmonisk
- Den blir i bra hull
- Den blir korthårig
- Man kan klippa hästen
- Det är bra miljö (luftvägar)
- Den blir frisk/stark
- Det är naturligt
- Det är ekonomiskt
- Det är enkelt
- Det är säkerhetsmässigt
- Det är ergonomiskt
- Det är rationellt

12. Nämn den främsta faktorn till varför du skulle vilja ha en unghäst inhyst på lösdrift som i framtiden ska gå 3-årstest*
Utgå ifrån de tre alternativ du valde i fråga 11

- Den blir social mot människan
- Den söker kontakt med människan
- Den blir pigg
- Den blir harmonisk

- Den blir i bra hull
- Den blir korthårig
- Man kan klippa den
- Det är bra miljö (luftvägar)
- Den blir frisk/stark
- Det är naturligt
- Det är ekonomiskt
- Det är enkelt
- Det är säkerhetsmässigt
- Det är ergonomiskt
- Det är rationellt

13. Nämn de tre största anledningarna varför du INTE skulle vilja ha en unghäst inhyst på lösdrift som i framtiden ska gå 3-årstest*

Kryssa i de tre främsta faktorerna

- Den blir osocial
- Den blir förvildad
- Den blir trött
- Den blir undernärd
- Den blir överviktig
- Den blir långhårig
- Man kan inte klippa den
- Den blir ohygienisk i pälsen
- Den får skador
- Det är besvärligt
- Det är oekonomiskt
- Det är inte säkerhetsmässigt
- Det är oergonomiskt
- Det är orationellt

14. Nämn den främsta faktorn till varför du INTE skulle vilja ha en unghäst inhyst på lösdrift som i framtiden ska gå 3-årstest*

Utgå ifrån de tre alternativ du valde i fråga 13

- Den blir osocial mot människor
- Den blir förvildad
- Den blir trött
- Den blir undernärd
- Den blir överviktig
- Den blir långhårig

- Man kan inte klippa den
- Den blir ohygienisk i pälsen
- Den får skador
- Det är besvärligt
- Det är oekonomiskt
- Det är osäkert
- Det är oergonomiskt
- Det är orationellt

15. I vilken typ av inhysning tror du att hästen får bäst hårrem?

1 2

Box	☐	☐	Lösdrift
-----	-----------------------	-----------------------	----------

16. I vilken typ av inhysning tror du att hästen får bäst hull?

1 2

Box	☐	☐	Lösdrift
-----	-----------------------	-----------------------	----------

17. I vilken typ av inhysning tror du att hästen blir mest social?

1 2

Box	☐	☐	Lösdrift
-----	-----------------------	-----------------------	----------

18. I vilken typ av inhysning tror du det är mest säkert att hantera hästar?

1 2

Box	☐	☐	Lösdrift
-----	-----------------------	-----------------------	----------

19. Vilken typ av inhysning tror du är bäst i inridningssituationer?

1 2

Box	☐	☐	Lösdrift
-----	-----------------------	-----------------------	----------

20. Vilken typ av inhysningssystem tror du är mest ekonomiskt?

1 2

Box	☐	☐	Lösdrift
-----	-----------------------	-----------------------	----------

21. I vilken typ av inhysning tror du det är lägst skadefrekvens?

1 2

Box	☐	☐	Lösdrift
-----	-----------------------	-----------------------	----------

22. I vilken inhysning tror du att hästen blir mest harmonisk?

1 2

Box	☐	☐	Lösdrift
-----	-----------------------	-----------------------	----------

23. I vilken inhysning tror du att hästen blir mest frisk/stark?

1 2

Box	☐	☐	Lösdrift
-----	-----------------------	-----------------------	----------

Bilaga 2. Tabell över faktorer till att inhysa häst på lösdrift

	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3
Den blir frisk/stark	26	87	135
Det är naturligt	22	44	67
Den blir harmonisk	7	22	29
Det är bra miljö (luftvägar)	11	15	31
Det är ekonomiskt	10	14	24
Det är enkelt	3	8	31
Det är rationellt	2	6	31
Den blir social mot människan	0	3	3
Det är ergonomiskt	1	0	3
Den blir pigg	0	0	2
Den blir i bra hull	0	1	1
Den blir korthårig	0	0	1
Det är säkerhetsmässigt	0	0	1
Man kan klippa den	0	0	0
Den söker kontakt med människan	0	0	0

Bilaga 3. Tabell över olika faktorer till att inte inhysa häst på lösdrift

	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3
Den blir osocial mot människor	18	33	74
Den får skador	16	39	45
Den blir förvildad	12	30	54
Den blir långhårig	8	18	46
Den blir trött	6	21	30
Det är besvärligt	6	17	24
Det är osäkert	6	8	29
Den blir överviktig	3	9	15
Den blir undernärd	3	11	9
Man kan inte klippa den	0	8	11
Det är orationellt	2	2	9
Den blir ohygienisk i pälsen	1	2	7
Det är oekonomiskt	0	1	5
Det är oergonomiskt	1	1	1

Bilaga 4. Mejlsvar

Positiva åsikter om lösdrift:

”Motvilligt svarade jag ngt negativt om lösdrift. Gör inget att de får lite päls väl fodrade blir de inte så långhåriga. Vi har alla även tävlingshästar på lösdrift. Finns bara fördelar.”

”Jag fick enkäten om hur man ser på att ha unghäst på lösdrift. Det jag saknar med enkäten det är en ruta att fylla i övrigt och så vill jag inte behöva sätta anledningar till varför jag inte vill ha på lösdrift för att kunna skicka in enkäten. Ang rutan övrigt så vill gärna motivera mina val framförallt i och med att jag är en före detta boxmänniska som har min före detta tävlingshäst, numera avelssto på lösdrift. Det är skillnad på lösdrift och lösdrift precis som mellan box till box, lösdriften där jag har mitt sto är inte billig men den är väldigt bra och genomtänkt. Jag ser inget negativt, det jag var skeptisk till innan har ägarna till stallet med lösdriften löst ypperligt och jag kommer då jag flyttar till den egna gården ta efter en hel del av deras fina lösningar.”

”Jag har precis fyllt i er enkät, men önskar tillägga att jag inte på något sätt kan hitta några fel gällande fråga 13 o 14 (tror jag), var bara tvungen att fylla i för att få skicka! Så jag valde töntigaste alternativet: att inte kunna klippa. Menar att vissa svar kan vara missvisande, eftersom man inte kunde välja att inget alternativ stämde.”

”Kul att få en enkät om lösdrift. Jag är uppfödare, ponnyamma, hobbyryttare och driver dessutom ridskola. Jag ser inga nackdelar alls med lösdrift, förutom då att det är mer utrymmeskrävande vilket kan ställa till problem för oss som bor i område med förstklassig jordbruksmark som är svår att få loss från lantbrukarna. Jag kunde inte fylla i enkäten för jag fyller inte i några anledningar till varför jag inte vill ha hästarna på lösdrift. Hade jag haft möjlighet och utrymme hade jag haft alla hästar på lösdrift, även ridskolehästarna. Undrar ni något annat får ni gärna ringa så kanske ni kan använda mina synpunkter ändå!

Känns märkligt att svara på fråga 13-14 när jag i tidigare frågor berättat att lösdrift är det klart bästa sättet att hålla hästar på...”

”Jag har haft alla mina hästar på lösdrift sedan hösten 2010, såväl avelshingstar, unghingstar, avelsston och ungston. Det funkar mkt bra. Det är rationellt. Det frigör då tid som man kan använda till att umgås med hästarna, hantera och träna dem, tid som om jag hade haft hästarna uppstallade på box bara skulle åtgått till mockning, vattning och matning. För oss är det enda gångbara alternativet. Vi har inte ett problem med att hästarna blir osociala eller ohanterliga av att gå på lösdrift vilket annars kan vara en rädsla hos många. När vi har besökare hos oss så är hästarna mkt sociala, nästan lite väl ibland. I min värld, (subjektivt förstås, vad annars) kan alla typer av hästar gå på lösdrift, det handlar bara om att anpassa förutsättningarna efter gällande häst. Vi har till exempel nu en fyraårshingst som har tränat sen i höstas, han går med resten av unghingst/valackflocken men han får lite extra tillskottskraftfoder som de andra inte behöver och han har täcke för han är klippt! Han har precis startat sin tävlingskarriär och ska parallellt med denna även finnas tillgänglig för avel. Det största problemet för mig i min lösdriftshållning är som jag ser det den fria tillgången på grovfoder som jag har (för att få det rationellt). Jag har en LÄTTFÖDD ras och ungston fortfarande, blir lätt för feta när de går tillsammans med avelsstona och vårt grovfoder aldrig blir av lägre energi och proteinkvalitet hur mkt vi än försöker. Sommartid fungerar det med betesreducerare men dessa får inte plats i vattenkopporna så det är inte ett alternativ på vintrarna. Har provat med slowfeedingnät, det blir mindre foderspill, superbra! Men tiden det tar att äta upp en bal för en flock är densamma, så jag antar att hästarna bara står ännu längre vid balen än tidigare för att få ut samma mängd mat... Har man en välkött djupströbädd (halm) så blir inte hästarna smutsiga och ovårdade i

pålsen alls på lösdriften. Halmen är bra sysselsättning också, något som alla hästarna verkligen vill ha (äta) även om det finns fri tillgång på grovfoder jämt. Vi hade våra första uppfödningar (2008 & 2009) på box på natten och ute på dagarna men upplever ingen stor skillnad i hantering, temperament och så vidare jämfört med lösdriftsavkommorna. Sen är det MKT nyttigt att hästarna kommer in på box ibland och att de lär sig att stå på box, absolut. Det ska understrykas. Ni får gärna höra av er om ni har fler frågor eller om ni vill göra ett studiebesök på vår lösdrift (fast jag antar att ni är neråt södra delen av Sverige! Vi är i Skaraborg). Vår lösdrift är inte den flashigaste av alla men den fungerar utmärkt och vi har en god djurhälsa och bra hästar.”

”Jag har hjälpt er och fyllt i formuläret. Jag har själv mycket erfarenhet av lösdrift och har ritat och designat en åt en bekant. Problemet med lösdrift är att man fortfarande måste se till individen. de behöver olika näring ibland, stå uppbundna, separeras etc. Jag hade helst sett att alla mina gick på en slags lösdrift. Även de som rids och tävlas. Man kan bygga boxar i en lösdriftshall etc. Ofta står de bara inne och käkar hela dagen, en bossar och de andra kan ha svårt att komma till. Maten bör placeras ut på fler ställen och minst två utgångar är att rekommendera. Min erfarenhet är att det kan vara svårt att fodra efter individen samt att smittor snabbt sprids eftersom alla delar samma vatten etc. För övrigt ser jag bara positivt på lösdrift. Det minskar skador och bygger en starkare individ. Dessutom lever de naturligt i flock och är mer stimulerade. Lätt att sköta, samt mycket ekonomiskt! Bara man pysslar med dem och ger dem individuell utfodring vid behov så ser jag absolut inga problem, tvärtom! undrar för övrigt varför inte fler har lösdrifter i Sverige?”

”Jag har fyllt i er enkät och svarat. Men känns inte riktigt som man fått svara som man verkligen tycker. Exempel vis så var man tvungen att svara på 3 sämsta sakerna om lösdrift för att överhuvudtaget kunna skicka enkäten. Men nu svarade jag hypotetiskt, då jag inte anser att det direkt finns nackdelar mer lösdrift. Ville bara skriva lite kritik om enkäten.”

”Er enkät kunde gjorts bättre med exempel vis. öppna svarsalternativ. (Förstår att det är svårare att bearbeta materialet systematiskt då.) Själv anser jag till exempel att de alternativen på negativ påverkan vid lösdrift ni gett inte är relevanta, eftersom varje alternativ enkelt kan kompenseras i ett seriöst upplägg av hästhållningen.”

”Jag har precis försökt svara er enkät, men kan inte skicka den då jag inte finner något passande svar på fråga 13 och 14. Där har ni inga alternativ för den som tror på lösdrift – jag ser inga nackdelar med systemet. Om jag ska kunna skicka enkäten så måste jag alltså svar att jag finner något fel på lösdrift då jag inte kan välja att trycka på: “jag ser inget negativt med lösdrift”. Detta innebär att era enkätsvar till viss del blir missvisande något som ni säkert tänk på och då också vet hur ni skall tackla i själva sammanställningen.”

”Jag deltar gärna i er enkät men har en del att säga om det. Fyllde i allt men då jag efter 30 års erfarenhet av lösdrift uppfödning och treårstest inte har något negativt att säga blev jag utslängd. Ring mig gärna. Har mkt kunskap om uppfödning, ihop släpp foder med mera.”

”Har nu gått igenom frågorna i enkäten men känner att jag tyvärr inte kan skicka in den till er då jag anser att det är ofullständig. Lösdrift har ju forskats mkt på och vi vet redan att en väl fungerande lösdrift är det bästa för hästen. Det som däremot är problemet är att många lösdrifter inte sköts särskilt bra (finns ju naturligtvis undantag) och många som har lösdrift har det på grund av att det är tidsbesparande, jag frågar mig alltid hur, mockas (inne och UTE) borde det väl behövas ändå, tillsyn, skötsel och träning tar ju lika lång tid vare sig de är lösdrift eller box. Min erfarenhet de gånger jag lämnat bort hästar på lösdrift är att tillsynen är mindre, skador upptäcks mer sällan, skaderisken innan flocken är stabil är större, beroende på

hästens rang kan foder/vätskeintaget bli ojämnt med mera. Detta kan ju naturligtvis vara väl fungerande med rätt tillsyn och uppmärksamhet, dock har jag tyvärr inte den erfarenheten och jag hör många andra som har upplevt precis samma saker. Dessutom lämnas oftast 3-åring iväg kortare perioder ca 2-3 månader för inridning och visning, i dessa fall tar det mkt energi att passa in i flocken och skaderisken är stor vid ihop släppandet, vilket är stora nackdelar när så mkt händer med hästen ändå. Dock är jag för lösdrift som är det mest naturliga, då det sker i flockar där individerna vuxit upp med varandra eller som under långa perioder ska leva tillsammans på stora ytor med flertalet foder och vattenställen. Där lösdrifterna sköts ordentligt och studeras, inte för att det skall anses vara lättare för människan.

Gick inte att skicka enkäten utan att fylla i fråga 13 och 14. Jag kunde inte finna någon anledning till varför jag inte skulle vilja ha unghästen på lösdrift men kryssade i Ergonomin för att kunna skicka enkäten.”

”Jag skulle hellre besvara frågorna muntligt då det inte alltid finns svarsalternativ som passar in på hur jag har mina hästar. Ring mig gärna om ni vill eller ge mig en tid när jag kan ringa er.”

”Jag tycker er enkät var lite konstig. Man kan inte dra alla individer över en kam. Hos oss går dom på lösdrift tills dom är 2,5 år. Efter den sommaren står dom på box. Då hinner man träna på dagliga rutiner, ledarskap, vara inne/ute själv. Vilket man har nytta av vid själva inridningen. En del hästar blir lite förvildade på lösdrift. Då kan man få ta dem på stall under ett par veckor och hantera dom lite intensivt, för att sedan släppa ut dem igen. Alla är olika individer så man får läsa av dom och hantera dem därefter! Vad intressant! Hade gärna läst ert arbete sedan!”

Negativa åsikter om lösdrift:

”Jag hoppas att ni får svaren nu. Jag har i alla fall fyllt i. Jag har hela registret av uppstallning och kan inte tvärsäkert förespråka ett alternativ. Det är många faktorer som spelar in. På lösdriften är risken stor att någon blir lite för trind. Långhåriga blir de. Man kan täcka men det bör man göra redan vid första hopsläppet. Ett täcke plötsligt på någon ranglåg kan göra att de inte accepteras i flocken. Jag tar in mina på box när de ska förberedas för treårstest men de gå på lösdrift så länge som möjligt. Flocken ska vara stabil för att minska risken för skador.

Jag har fyllt i enkäten men måste påpeka att det var nära nog omöjligt att fylla i fråga 13 och 14 - jag tyckte helt enkelt inte att det var bärande negativa skäl till lösdrift.”

”Jag har svarat på er enkät, men jag saknar en ruta för ”övriga tillägg” eller liknande. Fråga 15 (och ett par till av de efterföljande) skulle jag vilja kunna lägga till något. Just fråga 15 hade jag helst inte velat välja något av alternativen då jag inte tror att det spelar någon roll. Jag svarade på frågeformuläret men frågor och svar var inte så väl utformade. En viktig faktor också är vid vilken ålder. Var det mellan 1 och 2 eller hösten eller våren eller när. Det normala tycker jag att hästen går på lösdrift fram tills den är 2 1/2 sedan står den i box och man börjar utbilda den. Sedan har jag svårt att förstå vad det skulle vara för skillnad mellan en treåring som skall göra treårs test och en annan. Konstig frågeställning. Problemen med att ha en häst i lösdrift samtidigt som man rider in den är att det blir mer jobb. Hästen är kvar i sitt flocktänkande och kan vara mer fixerad vid sina kompisar än vad den blir om den står själv. Det är svårt att ha täcken på samma sätt i en lösdrift då det är lättare att hästarna tar sönder dem. Är då hästen svettig så blir det inte så bra. Alltså går det bra att ha dem i lösdrift men det tar mer tid. Hingstar går inte att ha i lösdrift efter 2 1/2 så för deras del är det box som gäller.”

”Nu har jag svarat på er enkät apropå lösdrift, det är bra med enkäter, men det blir också lite ensidiga svar då de inte går att utveckla och förklara då man bara kan kryssa i till exempel ett alternativ, antingen eller.”

”Fölisen måste hanteras från början o med ledarskap om man inte vill ha osäkra individer, ok har individer av stadigt psyke men om missat grunden (ledarskap) kan de bli ohanterbara! Gillar box!”

”11 0 12 blir ju missvisande eftersom jag INTE vill ha en som skall gå 3 års test på lösdrift, möjligen I början som föl med mamman. Jag var tvungen att svara på den frågan för att kunna submit, trots att det inte var required?”

”Det rationella med lösdriften förlorar man med dagens tävlingshästar i mera jobb och svårare jobb och farligare jobb vid hantering och inridning och ridning. Dessutom är de dyra att ta fram så det man spara I arbete på boxuppstallning, är det värt det? Gallston, avelsston kanske, andra raser kanske. Kanske passar den med store uppfödning o mera unghästar. Lösdrift är möjligen överreklamerad hos djurskyddsmyndigheterna. ibland ser man faktiskt “ledsna” hästar I regn o lera och en dåligt ihop satt grupp, trots “ligghall” . De hade nog varit gladare med tryggheten I egen box, matro. ja, ni vet ju.”

”Jag har svarat på erat frågeformulär men vissa frågor är svåra att besvara för dom är inte riktigt korrekt utformade, eller lämnar en del frågetecken som gör att en del svar inte kommer att bli besvarade korrekt! När i tiden en blivande häst som skall gå ett 3-års test bla bla...Hur gamla menar ni att hästarna i denna enkät skall vara för att jag som uppfödare skall besvara frågorna så korrekt som möjligt? Jag förordar lösdrift som är korrekt utformade och kan ge möjlighet till stimulans i grupp, korrekt individuell utfodring alt vara en grupp i samma ålder med samma behov som utfodras likvärdigt fritt utan uppbindning, alt alla hästar utfodras individuellt med kraftfoder och binds upp om gruppen består av varierande åldrar, rang och eller/kön. Vet av egen erfarenhet och av forskningsresultat att lösdrift stärker leder, senior, muskulatur och att hästarna överlag belastar sin rörelseapparat på ett gynnsammare sätt som förordar en större hållbarhet i framtiden. Mina svar kändes inte riktigt som att jag korrekt kunde besvara utan att välja det minst dåliga alternativet, en ruta med egna kommentarer hade kompletterat enkäten på ett annat sätt. Jag Förordar också att allt grovfoder skall analyseras och att en foderstat skall beräknas, men även att den som fodrar hästarna kan individuellt avgöra om en häst skall ha mer eller mindre kraftfoder och/eller inget kraftfoder alls beroende på hull, status, muskulatur och utveckling hos hästen. Viktigt är också att gruppen fungerar och att ingen är hack kyckling! Men att ha tränande unga hästar på lösdrift är inget JAG föredrar, när de är i träning så behöver dom smälta, vila och kunna vara lite mer individuella för att klara av att lämna gruppen och inte bli nervösa. Daglig utevistelse i grupp är helt ok under tränings perioden, men jag tror inte på att plocka hästar in och ut ur flocken dagligen ur ett säkerhets perspektiv vad gäller skaderisk både för människorna och hästarna.”

Personer som inte besvarat enkäten

”Använder båda alternativen men anser att enkäten inte täcker mina åsikter.”

”Jag har svarat på enkäten men på de sista frågorna tycker jag att det skulle finnas ett tredje alternativ, typ "spelar ingen roll", eftersom detta med hull, hantering, social häst och så vidare hänger väldigt mycket ihop med hur man gör. Om jag hade hästar på lösdrift skulle jag givetvis se till att alla fick tillräckligt att äta! Jag skulle också hantera dem lika mycket som när de står på box. Började svara på er enkät men tycker frågorna blev så konstiga så jag avbröt tyvärr! Det gick inte att svara så som jag tycker!”

”Har inte svarat på alla frågor eftersom jag tyckte de var lite för mycket antingen eller. Lösdrift kan ju innebära så mycket olika. Active Stable är ju en bra variant. Lösdrift kräver jobb men på ett annat sätt en boxhållning.”

”Jag fyllde i enkäten men valde att inte svara alls på några frågor då svaren blev för generella (hästar är som bekant individer) eller inget alternativ passade in. Tyvärr gick det då inte att skicka in svaren alls.”

”Vill gärna svara på er enkät, men fråga 13 och 14 hade inga svarsalternativ som stämde med mitt svar, och det verkar som man måste svara på alla frågor för att kunna skicka tillbaka svaren till er.”

”Har svårt att svara på alla frågor eftersom det beror mycket på vilket sätt hästen står uppstallad på box. Stort stall med rasthagar eller litet och lugnt med stora hagar, kompisar och mycket ute.””Nu har jag besvarat er enkät, och jag tycker det är jätte bra att man upplyser folk som lösdriftens fördelar samt ev. nackdelar. Jag vill gärna ta del av sammanställningen av enkäterna sedan. Jag fyllde i enkäten men valde att inte svara alls på några frågor då svaren blev för generella (hästar är som bekant individer) eller inget alternativ passade in. Tyvärr gick det då inte att skicka in svaren alls.”

”Ni har helt missat träningen av unghästen till 3 års testen! Och ha dom på lösdrift eller box. Har ni haft någon 3 åring som gått 3 årstesten? Jag har haft 3 som gått 4st 3 års test (2 diplom och 2 klass 1). Det är skit jobbigt för dom och kräver nästan 1 års förberedelse. En av dom gick även rikssto 2005 och blev reservsegrare som hoppsto. Jag svarar därför inte på er enkät eftersom den relevanta frågan inte är med.”

”Jag har tittat på er enkät och försökt fylla i den. På fråga 13 och 14 vill jag inte fylla i ngt för det finns inget argument bland era förslag som skulle göra att jag inte vill ha häst i lösdrift. Det enda argumentet som talar mot lösdrift för mig är att hagen är för liten i förhållande till antal hästar. Jag försökte skicka svaret utan att fylla i ngt på de frågorna men det går inte att skicka då.”

DISTRIBUTION:

**Sveriges Lantbruksuniversitet
Hippologenheten
Box 7046 750 07 UPPSALA
Tel: 018-67 21 43
Fax: 018-67 21 99**

**Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Equine Studies
Box 7046 750 07 UPPSALA
Tel: +46-18 67 21 43
Fax: +46-18 67 21 99**
